

[Ninn-Hansen.]

udvalget. Jeg forstod, der var en interesse for at gøre det. Der blev sagt, at det kunne man til enhver tid gøre, men der er jo intet parti endnu, der er fremkommet med et forslag, der kunne anvendes til drøftelse i arbejdsmarkedsudvalget. Nu har vi tilkendegivet, at den mulighed er til stede. Regeringen er klar til at deltage i en drøftelse på ethvert tidspunkt. Hvis man altså har denne holdning, der tales om, og noget konkret at give udtryk for i den forbindelse, så lad os dog få det ind til en virkelig konstruktiv drøftelse. Jeg tror, alle er interesseret i, at hr. Honoré og andre kommer med det, så snart de har et forslag at fremkomme med, der virkelig giver udtryk for en holdning.

Jens Møller (KrF):

Jeg skal lige sige til hr. Ninn-Hansen, at kristeligt folkeparti har det ønske at få standset de overenskomststridige strejker hurtigst muligt, og derfor har vi været med til at stille det ændringsforslag, der ville give det oprindelige forslag en vis mening. Uden ændringsforslag står der faktisk ingenting i det forslag, der er tilbage, og så kan det være ret ligegyldigt, om det er få eller mange, der stemmer for ingenting.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag af Christophersen (se foran) til forslag om motiveret dagsorden af *Auken* (se foran) *forkastedes* med 111 stemmer mod 46.

Forslag om motiveret dagsorden af Auken (se foran) *vedtoges* med 133 stemmer mod 5; 19 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Ole Henriksen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran), det af *Voigt* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran) og det af *Kurt Hansen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten og af lov om

mægling i arbejdsstridigheder [af Jørgen Jensen m. fl.].

(Lovforslag nr. L 70. Fremsat 10/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Det foreliggende lovforslag, der er fremsat af medlemmer af det kommunistiske parti, går ud på en ophævelse af arbejdsretsloven og forligsmandsloven.

Det er efterhånden en årligt tilbagevendende begivenhed, at dette ting behandler forslag af denne karakter. I 1974 oplevede vi tilsvarende forslag fra kommunistisk side, og inden for det sidste par år har VS gentagne gange fremsat forslag om ophævelse af forligsmandsloven. Det skete således i foråret 1975, hvor forslaget kom til første behandling her i tinget den 9. maj, og derefter igen i august og december 1976, hvor forslagene ikke nåede at komme til behandling, inden folketingssamlingerne sluttede.

Under forhandlingerne i folketinget i maj 1975 gav ordføreren for forslagsstillerne til VS' forslag, hr. Steen Folke, udtryk for, at VS ikke regnede med, at forslaget ville blive vedtaget i folketinget, men at fremsættelsen måtte ses som et led i en større politisk proces, som ordføreren udtrykte det. Jeg må forstå den gentagne fremsættelse fra kommunistisk side på tilsvarende måde, og jeg skal ikke føje meget til tidligere svar.

Der er tale om en lovgivning, som arbejdsmarkedets parter har haft en helt afgørende indflydelse på. Der er tale om en lovgivning, som spiller en væsentlig rolle i samarbejdsforholdet mellem arbejdsmarkedets parter. Jeg finder derfor ikke anledning til at gøre flere bemærkninger om det foreliggende lovforslag, som jeg på regeringens vegne må afvise.

Erling Dinesen (S):

Jeg er enig med arbejdsministeren i de synspunkter, han har fremført. Lignende forslag har vi jo behandlet mange gange tidligere her i folketinget.

Om arbejdsretten vil jeg gerne gentage, hvad jeg tidligere har sagt, at vi ikke kan medvirke til en ophævelse af denne lov. Det ville efter vor opfattelse skabe totalt kaos og anarki på arbejdsmarkedet. Det ville gøre det næsten håbløst at få oprettet kollektive overenskomster og at sikre, at de indgåede aftaler blev respek-

[Erling Dinesen.]

teret. Vi forlanger helt naturligt, at arbejdsgiverne skal overholde indgåede aftaler. Det samme må naturligvis gælde for fagbevægelsen, som i øvrigt har vundet de fleste principielle sager i arbejdsretten.

I øvrigt er der jo masser af tilfælde, hvor arbejdsgivere er dømt for misligholdelse af overenskomsterne. Uden arbejdsretten ville der gå både år og dag, før sådanne sager blev afsluttet, og det er vel ikke kommunisternes mening, at vi skulle have slæbt arbejderne for byretten. Det kan heller ikke være meningen, som kommunisterne åbenbart ønsker det, at der skal etableres konflikt med store tab for arbejderne, hvis der f. eks. i en virksomhed har været tale om underbetaling i forhold til den gældende overenskomst.

Der kunne fremføres en lang række argumenter imod dette lovforslag, men de har været fremført indtil trivialitet her i folketinget, og derfor skal jeg ikke sige mere om det.

Om forligsmandsloven vil jeg også gentage, at jeg mener, denne lov er vigtig, fordi den spiller en betydelig rolle i samarbejdet mellem arbejdsmarkedets organisationer. Det er fagbevægelsen selv, som har ønsket denne lovgivning, og det vil bestemt ikke gavne lønmodtagerne at ophæve denne lov.

Jeg ved, der er problemer omkring en revision af loven. Der er et udvalgsarbejde i gang, og jeg håber, at LO og Arbejdsgiverforeningen når frem til et resultat, som det lykkeligvis tidligere er sket.

Glensgård (FP):

Ved den netop afsluttede forhandling om forespørgslen omkring arbejdsmarkedsproblemerne fremsatte fremskridtspartiet et dagsordensforslag omkring arbejdsretten. Det går imidlertid ikke i samme retning som det forslag, der nu er til førstebehandling, idet vi kun ønsker at overføre arbejdsrettens daglige arbejde til de lokale retter. Det skal vi senere debattere her i folketinget, derfor skal jeg ikke komme nærmere ind på dette. Vi ønsker at bibeholde den nuværende arbejdsretslovgivning, og med disse få bemærkninger skal jeg afvise det foreliggende forslag.

Jens Peter Jensen (V):

Det er jo et ganske væsentligt forslag, der er fremsat her, men jeg må sige, at efter den forhandling, der har været i tinget umiddelbart

før, føler man sig jo ikke i samme situation som efter bjergprædikenen, hvor man kunne samle 40 kurvefulde bagefter. Der er ikke så meget at vende tilbage til.

Venstre kan selvfølgelig ikke stemme for dette forslag. Jeg vil sige til det høje ting, at vi har i Danmark trods aktuelle, momentvise vanskeligheder en virkelig god ordning på det danske arbejdsmarked. Vi har gode organisationer, gode retsinstanser – navnlig når man vil følge, hvad de siger.

Jeg kunne have lyst til at citere et æret medlem af det høje ting, hr. Ole Henriksen, fra Minavisen den 11. december 1976, hvis formanden tillader, at jeg citerer nogle få linjer:

»I sig selv kræver forhandling, mægling, aktion ført ud i sin videste konsekvens en eller anden form for et retsgrundlag, for hvem skal mægle, og hvem skal i sidste ende gribe ind, når en sag er kørt op i en spids? I sådanne tilfælde er man jo pisket til at søge neutrale mæglingsmænd eller ty til en form for voldgift, og skal disse bare have et minimum af chance for at løse en sag, ja, så er de nødt til at have et indgået aftaleforhold og et retsgrundlag at løse sagen på.«

Jeg synes, jeg har holdt en god tale.

Ninn-Hansen (KF):

I nogle lande har man så mærkværdige forhold, at ingen har ret til at strejke og arbejderne end ikke har lov til at slutte overenskomster. Sådanne forhold er der selvfølgelig næsten ingen, der ønsker at indføre her i landet. Her ønsker man, at der skal være rettigheder for arbejderne, og man vil ikke ind under modbydelige politiske systemer, hvor de ikke får disse rettigheder. Men når man vil give dem rettighederne, så må der selvfølgelig også være en vej frem, hvorved man kan søge at undgå arbejdskonflikter ved hjælp af mægling, og når man gennemfører overenskomster, må man have et sted at bedømme, om overenskomsterne bliver overholdt eller ikke. Det er i forbindelse med disse frie, gode rettigheder for danske arbejdere, at vi har bestemmelser om mægling, og at vi har en arbejdsret. Vi vil gerne opretholde det gode politiske system, vi har i øjeblikket, og derfor også dets konsekvenser, nemlig det, man vil afskaffe med dette lovforslag.

Det konservative folkeparti mener ikke alene, at der er grund til at bevare arbejdsretten, vi mener, der er grund til at udbygge dens

[Ninn-Hansen.]

funktioner og sikre, at de afgørelser, der bliver truffet af arbejdsretten, også bliver overholdt.

Lindinger (CD):

Jeg indledte min jomfrutale i dette ting med ordene: ret til arbejde skal være en menneskeret. Den ret ville jeg gerne have kaldt arbejdsretten, men nu lå det jo sådan og ligger stadig sådan, at dette ord er optaget af en anden institution. Jeg kunne bedre have støttet et forslag om at ændre navnet på den, idet jeg synes, at retten til arbejde bør kaldes arbejdsret.

Nu er det sådan, at arbejdsretten, domstolen, er etableret med tilslutning af de parter, som er mest interesserede i, at den er der, og alene det faktum, at den er etableret på denne måde, gør, at mit parti ikke kan være med til at støtte det fremsatte lovforslag.

Ole Henriksen (SF):

Jeg vil godt indledningsvis sige, at SF er jo ikke tilhænger af arbejdsretten, som den fungerer, og vi har da også stående i vores program, at vi vil afskaffe arbejdsretten, men jeg tror nok, vi vil kunne få en del diskussioner med forslagsstillernes parti og forslagsstillerne selv om, hvordan man afskaffer arbejdsretten. Det er vel nok en langsigtet affære for vores vedkommende, men det tror jeg egentlig også det er for forslagsstillerne, for i de meget få bemærkninger, som følger med forslaget, står der jo, at alle rammer for forhandling og regler for behandling af faglig strid må hvile på aftaler mellem arbejdsmarkedets organisationer, godkendt af medlemmerne ved urafstemning.

Jeg tror, det vil tage lige så lang tid at overbevise de faglige organisationer og Dansk Arbejdsgiverforening om, at man skal gå den vej, som det vil tage at overbevise dette høje ting om, at man skal afskaffe arbejdsretten.

Selv om man ved et trylleslag afskaffede denne arbejdsret, så ville hele det retsgrundlag, der er bygget op, jo ikke forsvinde, i og med at vi ophævede arbejdsretten; der vil altså fortsat, så længe man har overenskomster at gå efter, eksistere et retsgrundlag, som en af parterne til enhver tid kan få en domstol til at tage sig af – formentlig sø- og handelsretten i denne forbindelse, men det er vistnok underordnet. Man ville kunne gå til en domstol i anledning af et overenskomstbrud. Derfor er det afgørende for os, at vi i første omgang får overbevist LO

om, at de må prøve gennem forhandlinger med arbejdsgiverne at nå frem til nye ordninger omkring hele det arbejdsretlige system og så prøve at få det ind i de gældende aftaler. Det vil vi såmænd gerne være med til.

Men vores mere langsigtede tanker går jo på, at man får udviklet det virksomhedsdemokrati, som vi mange gange har diskuteret i forbindelse med socialdemokratiets forslag om økonomisk demokrati. Jeg mener, at den større selvstændighed til de enkelte arbejdspladser egentlig vil betyde, at man i en mere decentral form pålægger medlemmer ude på arbejdspladserne selv at løse disse opgaver. I det øjeblik, vi får gennemført nogle af de tanker, som vi har, ja, så når man jo frem til en situation, hvor arbejdsretten er overflødiggjort. Det er det, vi nok anser for den mest realistiske mulighed for at komme ud af det. Jeg ved ikke, om det skal tage 5 eller 10 eller 20 år, men det vil tage mange år. Jeg tror ikke, vi er i stand til med forslaget her at komme ret meget hurtigere igennem med afskaffelse af arbejdsretten.

Men vi vil gerne arbejde med spørgsmålet i udvalget, og vi vil gerne diskutere i udvalget formen, hvorunder vi afskaffer arbejdsretten.

Bolvig (RV):

Ej heller det radikale venstre kan medvirke til gennemførelse af det foreliggende lovforslag. Vi har også den opfattelse, at det vil skabe kaos og anarki og forårsage en helt uoverskuelig situation i vores samfund. De fleste velordnede samfund, som vi normalt sammenligner os med, har et arbejdsretligt system, og det er en kendt sag, at en lang række lande oven i købet misunder os vores system.

Derimod kunne man måske overveje en ændring i lov om mægling i arbejdsstridigheder, f. eks. at § 3, stk. 3, ændres, således at arbejdsstandsning, efter at forligsmanden har erklæret forhandlingerne for afsluttet, først kan iværksættes f. eks. otte dage efter i modsætning til de nugældende tre dage. Derved ville folketinget også få langt bedre muligheder for at diskutere et eventuelt indgreb, således at det høje ting ikke kom i den situation, vi var i i sidste uge.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkeparti kan ikke tilslutte sig kommunisternes forslag om at ophæve arbejdsretten og forligsinstitutionen. Kommunisterne

[Honoré.]

har ikke begrundet deres ønske om denne op-hævelse, men blot sagt, at de ønsker aftaler mellem arbejdsmarkedets organisationer og urafstemning blandt medlemmerne.

Så lidt bør man efter min mening ikke nøjes med at anføre, når man vil lave så dybtgående ændringer. Resultatet af en vedtagelse af dette forslag ville, så vidt jeg kan se, være et vildt slagsmål imellem de enkelte organisationer om, hvem der kunne kræve mest og byde mindst. Det ville være et arbejdsmarked domineret af jungleloven og usolidarisk optræden. Vi ville meget hurtigt få kaotiske forhold og anarki. Man kan spørge, om det er dette, kommunisterne ønsker.

Kristeligt folkeparti er meget opmærksom på problemerne omkring arbejdsretten. Den har været angrebet for at være en klassesdomstol, et redskab for kapitalismens undertrykkelse af arbejderne, men dette er helt forkert. Arbejdsretten er jo sammensat ligeligt af repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdstagere, og dens kendelser sker på baggrund af parternes egne aftaler og overenskomster. Hvis man vil kritisere arbejdsretten, må man derfor rette kritikken mod disse aftaler og overenskomster samt mod de parter, der har indgået dem.

Det arbejdsretlige system har virket ganske godt indtil for nogle år siden. Jeg har set, at der i 1972 tabtes 23.700 arbejdsdage på grund af overenskomstsridige arbejdsstandsninger. I 1973 var det 28.200 dage, i 1974 250.000 dage – det vil altså sige ca. ti gange så meget som to år forinden – og i 1975 108.000 dage. Jeg synes, det er en meget foruroligende udvikling, som der kan være al mulig grund til at søge årsagerne til. Er det sådan, at en af årsagerne kan være folketingets indgreb i overenskomsterne? Er det, fordi der er en stærk politisk vilje her og dér til at benytte strejkeaktivitet som middel til politisk kamp imod det bestående samfund? Er det måske en årsag, at revisionen af arbejdsretsloven i 1973 af en hel del arbejdstagere er blevet misforstået, som om den legaliserede kortvarige arbejdsstandsninger? Er det måske en negativ udvikling i retsbevidstheden, så ikke mindst arbejdstagere ikke helt ud forstår, at kollektive overenskomster påfører dem retlige forpligtelser, og at aftalebrud er moralsk forkasteligt? Er det mangel på egnede sanktioner?

Selv om hovedorganisationerne og det over-

vejende antal underorganisationer bekender sig til det arbejdsretlige system, er deres henstillinger til medlemmerne ofte resultatløse. Men hvis disse organisationer ikke kan sørge for overholdelse af disse bestemmelser blandt deres egne medlemmer, så får arbejdsgiversiden jo også mindre og mindre interesse i at indgå overenskomster.

Årsagen kan dog i visse tilfælde efter sigende også være, at arbejdsgivere måske overtræder uskrevne regler eller ikke udnytter de begrænsede midler, der er til rådighed til løsning af specielle spørgsmål.

Hvis vi vil bevare det nuværende arbejdsretlige system, der så vidt jeg forstår, er ret enestående i verden, så må vi nok skride til en kulgravning af de faktorer, der bevirker, at der er kommet grus i maskineriet, og jeg foreslår derfor regeringen, at man nedsætter et udvalg, der kan se på, hvilke faktorer der bevirker, at arbejdsretten har visse funktionsvanskeligheder for øjeblikket, og som kan pege på nogle midler, der kan gøre arbejdsretten og det arbejdsretlige system mere effektivt.

Hjortlund Christensen (DR):

Vi har fra retsforbundets side en vis sympati for det kommunistiske forslag, selv om kriterierne for vores målsætninger svarer til de kommunistiske som ild til vand.

Det er vores opfattelse, at når regering og folketing spænder et sikkerhedsnet under arbejdsgivere, arbejdstagere og alle disse organisationer, der er bygget op omkring hele den side af vort samfund, så får vi bl. a. disse bedøvende debatter om, at alt skal ordnes herinde fra det hus, vi står i. Det er for retsforbundet at se forkert at tro, at vi kan løse disse parters problemer. Lad dog de mennesker i fred og i frihed klare deres problemer selv. Jeg tror, det ville være meget gavnligt for det danske folkestyre.

Kurt Hansen (VS):

Både loven om arbejdsretten og forligsmandsloven er jo en slags overbygninger på den »grundlov«, som gælder for arbejdsmarkedet, nemlig hovedaftalen. Vi er uenig både i den grundlov og de overbygninger, som er gældende for arbejdsmarkedet. Vi kan derfor støtte det lovforslag, som er til behandling her.

Det er blevet fremhævet fra flere sider, at det fagretlige system, som vi kender det her i landet, er enestående. Det er ganske korrekt.

[Kurt Hansen.]

Det fagretlige system, som vi kender, er enestående på den måde, at arbejderne simpelt hen ikke andre steder i verden må lægge navn til et sådant repressivt system, som det er lykkedes at opbygge her. Det er også rigtigt, hvad der bliver fremført fra såvel arbejdsministeren som den socialdemokratiske ordfører, hr. Erling Dinesen, nemlig at dette arbejdsretlige og fagretlige system spiller en væsentlig rolle i hele samfundet som sådan. Ud fra vores opfattelse og målsætning spiller det en negativ rolle. Jeg ved ikke, hvem en ophævelse af arbejdsretten ville skabe anarki og kaos for. Vi tror ikke på, at der vil komme stribevis af strejker, stribevis af aktioner, i det øjeblik man ikke havde et sådant arbejdsretssystem med arbejdsret og med forligsmandslov osv.

Når arbejderne tager det eneste våben, som de har i klassekampen, nemlig strejken, i brug, så bliver disse instanser, så bliver arbejdsret, forligsmandslov osv, brugt til at trykke deres aktioner ned.

Især forligsmandsloven er jo spændende at diskutere i sammenhæng med for det første den forespørgsel, vi har haft til behandling her i dag, og for det andet det overenskomstindgreb, som nylig har fundet sted, for uden forligsmændens ihærdige indsats var det ikke lykkedes at nå frem til, at man på arbejdsmarkedet selv kunne konkretisere det indkomstpoltiske forlig fra august på den måde, som det blev gjort i mæglingsforslaget. Det er ganske klart, det havde været umuligt at få lavet indkomspolitik mellem parterne på samme måde som nu, hvis man ikke havde haft en forligsmandslov. Der står klart og tydeligt i forligsmandsloven, at der skal tages hensyn til de samfundsmæssige interesser. Samfundsmæssige interesser i et kapitalistisk samfund betyder slet og ret interesser for kapitalejerne og ikke noget som helst andet. Staten er jo repræsenteret i de overenskomstforhandlinger, som foregår her i Danmark, og det er den lige netop igennem, at man har forligsmænd placeret dér, hvor vedkommende sidder. Det er sådan set det mere principielle argument for, at forligsmandsloven bør fjernes.

Men der er også en række udemokratiske bestemmelser indbygget i denne lovgivning. For det første den regel, der siger, at der skal være 35 pct. af LOs medlemmer, der stemmer nej til et mæglingsforslag, før nej-stemmerne

overhovedet begynder at tælle. Hvis man havde sat den samme klausul på i forbindelse med, hvor mange der skulle stemme ja, så var der ikke blevet vedtaget noget mæglingsforslag fra arbejderside i denne omgang. Så havde de socialdemokratiske ordførere og socialdemokratiske ministre ikke kunnet stå heroppefra og bryste sig af det kæmpemæssige flertal, der inden for LO havde vedtaget mæglingsforslaget.

Jeg vil lige sige til allersidst, at vi vil givetvis komme til at se arbejdsretten blive brugt stadig hyppigere. Vi har lige set den sidste månedsindeks for pristallet, som viser, at halvdelen af det, der er opnået gennem de dyrtidsportioner, som kan komme til udbetaling i år, er blevet opbrugt alene i marts måned, naturligt. Det siger noget om, at lønarbejderne naturligvis bliver tvunget til at forsvare deres realløn på anden vis. Der er igennem det, der tegner sig fra månedsprisindeksen, lagt op til en årlig inflationsrate på omkring en 15 pct. Det vil simpelt hen give reallønsforringelse på langt større beløb end det, som vi i første omgang troede, da vi bare tog udgangspunkt i, hvad OECD sagde.

Jeg synes, der til allersidst er grund til lige at gøre en enkelt bemærkning til hr. Bolvig. Hr. Bolvig vil have ændret den bestemmelse i forligsmandsloven, der siger, at konflikten skal iværksættes på 3. dagen efter at forligsmænd har fundet ud af, at han må opgive. Det vil hr. Bolvig have ændret til 8 dage. Jeg synes, begrundelsen er interessant at notere sig. Det er alene ud fra den betragtning, at folketinget så har mere tid til at lave et indgreb. Det synes jeg var en interessant og spændende bemærkning fra det radikale venstre.

Ordføreren for forslagsstillerne (Jørgen Jensen) (DKP):

Jeg skal takke for bemærkningerne – jeg kan jo ikke sige tilslutningen, den har ikke været så stor. Jeg vil godt understrege, at det grundlæggende i det forslag, vi har lagt frem om ophævelse af loven om arbejdsretten og forligsmandsloven, er, som der også står i de meget korte bemærkninger, at alle rammer og regler skal hvile på aftaler imellem arbejdsmarkedets organisationer. Det er vor opfattelse, at sådanne aftaler ikke skal hverken fastfryses eller cementeres ved, at de bliver ophøjet til lov. Det ønsker vi ikke, fordi det skal være muligt

[Jørgen Jensen.]

for arbejdsmarkedets parter under indtryk af udviklingen på arbejdsmarkedet og også under indtryk af eventuelle politiske indgreb sammen med overenskomstfornyelse at frigøre sig fra forhandlingsregler, som tiden er løbet fra – også fra de rammer, som kan være opsat omkring forhandlingsformen og behandling af eventuelle brud på overenskomsterne.

At dette først og fremmest er et ønske og et krav, der vil gavne arbejderne, det er klart, men vi mener også, det er dem, der har brug for at ændre ved det arbejdsretlige system. Det er dem, der i og for sig presser på for at få ledelsesretten begrænset, for at få begrænset arbejdsgivernes indflydelse.

Jeg vil også understrege, at det forhold, at arbejdsretten er blevet stadfæstet ved lov, gør den ikke hverken uvildig eller uafhængig, tværtimod, det gør den endnu mere afhængig af det kapitalistiske system. Arbejdsretten fremtræder i dag som en særdomstol netop derved, at den hviler på en lov og ikke på en frivillig aftale mellem parterne. Det er en særdomstol, der i kraft af sit kendelsesgrundlag kan tilsidesætte grundlovssikrede rettigheder af hensyn til en fredspligt, som ikke er behandlet i dette folketing, og som ikke er fastlagt i grundloven.

Grundlaget for arbejdsrettens kendelser er indgåede overenskomster og aftaler, men selve det retlige grundlag for frivilligt at indgå aftaler om, hvorledes man vil fortolke eller søge overholdt indgåede aftaler, det bortfalder jo egentlig, når vi gang på gang, som det også er sket her inden for den sidste uge, får politisk dikterede aftaler eller regler direkte fastsat ved lov. Derfor kan brud på love, som dikterer løn- og arbejdsforhold, ikke bedømmes ved den særdomstol, som man begrunder med, at den sådan set kun skal bedømme indgåede overenskomster og frivillige aftaler.

Det er under debatten den sidste uge gang på gang fremholdt, at den konflikt, der er inden for det grafiske område, ikke er overenskomststridig, men lovstridig. Det er også fremholdt, at den konflikt, der var for børnehavepædagogerne, hvor man ønskede en overenskomst i København, var lovstridig og ikke overenskomststridig, fordi den stred mod loven af 1975. Derfor kan man ikke henholde sig til, at arbejdsretten kun bedømmer overenskomststridige handlinger eller brud på afta-

ler; den bedømmer også direkte spørgsmål om love, og det kan ikke være rigtigt, at de behandles ved en sådan særdomstol.

Må jeg lige komme med nogle svar på nogle af de bemærkninger, der er blevet fremsat. Til arbejdsministeren vil jeg godt sige, at den kendsgerning, at DKP og VS er enige om, at arbejdsretten skal fjernes, behøver jo ikke at betyde, at vi også er enige i de udtalelser, som hr. Steen Folke er kommet med. Vi mener absolut, at selvfølgelig er der en politisk proces i gang for at ændre dette samfund, men det, der må ske her og nu, det er at styrke arbejdernes stilling og forhindre de overgreb, som finder sted.

Det lyder næsten som en indrømmelse, når hr. Erling Dinesen siger, at det bliver »næsten umuligt at oprette overenskomster«. Tidligere har man jo kørt på fra socialdemokratiets side, at det ville være helt umuligt, hvis man ikke havde arbejdsretten. Det er ikke umuligt at oprette kollektive overenskomster, selv om der er en aktionsret. Jeg kan forstå, at det er det, man mener, men det har jo ikke noget med arbejdsretten at gøre. Da der er andre, der har rejst spørgsmålet om et andet forhandlingssystem – forhandling, mægling, aktion – vil jeg godt understrege, at det behøver ikke at betyde, at man ikke kan have kollektive overenskomster, når vi har en aktionsret. Vi har en aktionsret i dag inden for minimallønsområdet på akkordområdet. Vi har også en aktionsret, hvor det gælder liv og ære. Der er også en aktionsret, når det gælder visse miljøproblemer. En aktionsret ville ikke undergrave muligheden for kollektive overenskomster.

Hr. Jens Peter Jensen prøvede på at tage hr. Ole Henriksens fortolkning af dette forhandlingssystem til indtægt. Må jeg sige, at det, vi har lagt i forhandling, mægling, aktion, er en udbygning af det nuværende forhandlingssystem, som man kunne dele i to faser. En, hvor der er lokale forhandlinger på arbejdspladsen. De er i dag ikke særlig effektive. Det er de ikke, fordi arbejderparten står svagest i disse forhandlinger, fordi fagforeningerne ikke har indflydelse på dem, og navnlig fordi arbejdsgiverne ikke har respekt for dem. Den anden fase er dér, hvor de overenskomstunderskrivende parter er med, altså organisationerne. Det kaldes for mægling, og egentlig er det en forkert ordbrug, for det er bare en fortsat forhandling; det er ikke nogen uhildet tredjepart,

[Jørgen Jensen.]

der er med til disse mæglingsbestrebelse, som ikke er mægling, men som er fortsatte forhandlinger.

Det, der mangler begge steder, er en større respekt for arbejdernes side. Det er selvfølgelig ikke noget, vi skal afgøre her, det er noget, fagbevægelsen må gennemtvinge. Men det, vi kan forhindre – når spørgsmålet nu er rejst i denne diskussion – er, at arbejdsgiverne mangler respekt for systemet. Det er ikke bare noget, jeg siger. Det er en kendsgerning, at mange af de ting, som ikke kunne løses ved forhandling, løstes, hvis der var aktion bagved. Lad os bare tage nogle eksempler. Det er næsten kun i de tilfælde, hvor der har været en overenskomststridig handling – aktion – bagved, at man har fået genansat tillidsmænd eller for den sags skyld andre afskedigede, aldrig ved arbejdsretten. Det er også en kendsgerning, at afviste lønkrav har været mulige at gennemføre, når man sådan set satte en aktion bagved. Det er også en kendsgerning, at problemer vedrørende miljøforhold og sikkerhedsbestemmelser, som man har kunnet forhandle om i månedsvis og ikke kunnet løse ved forhandling, lige pludselig kunne lade sig løse, hvis der var en aktion bagved. Det er også en kendsgerning, at når aftaler af den ene eller den anden art – det kunne være akkordaftaler eller aftaler som den i Det Berlinske Hus – ikke kunne indgås ved forhandling, skete der pludselig noget, når aktionsmuligheden var bagved. Det er en kendsgerning, at det er arbejdsgiveren, der har den aktionsmulighed i dag. Derfor er der ikke tale om ligestilling parterne imellem, for som et overordnet princip i det arbejdsretlige grundlag er ejendomsretten. Hvad er det, der er sket i Det Berlinske Hus? Man påstår, man har forhandlet de lokale aftaler gennem to år, og at der ikke er sket noget ved det. Men var det arbejderne, der gik i strejke? Nej, det var arbejdsgiveren, der sendte dem hjem. Det var ikke overenskomststridigt, fordi ejendomsretten gav dem lov til at gøre det. Det er noget af det, der ligger i det arbejdsretlige system. Det er ikke noget af det, vi har rørt ved her, men det er blandet ind i diskussionen, og derfor tager jeg det frem.

Vi har ikke forlangt, at hverken byretten eller sø- og handelsret skulle behandle disse spørgsmål. Vi mener, at det at indgå en over-

enskomst på arbejdsmarkedet er noget, der skal ske mellem de to parter. De må også forhandle sig frem til, når de indgår en overenskomst, under hvilken form man skal forhandle de uenigheder eller stridigheder, der kan være hen ad vejen, og kan de ikke forhandle sig til rette, må parterne stå frit.

Der har været nogle bemærkninger om kaos, om, at det så skulle være jungleloven, der gjaldt, og om, at de svageste skulle stå så umuligt i den situation. Ja men hvordan er det i og for sig i dag med fordelingen af udbyttet? Er det ikke jungleloven, der gælder? Er det ikke en kendsgerning, at indgreb efter indgreb her i folketinget ikke har kunnet rette op på den skæve fordeling? At vi er enige om, at fordelingen af formuerne bliver stadig mere skæv, og at det samme gælder indtægterne? Derfor er det ikke rigtigt, når man siger, at dette vil føre til kaos. Det er simpelt hen en nødvendighed i et samfund, hvor man ikke vil gribe ind over for kapitalhaverne, ikke vil bremse arbejdsgiverne, at give arbejderne den samme mulighed for at føre kampen på de principper, som nu engang findes i dette samfundssystem.

Må jeg sige om forligsmandsloven, at den giver mulighed for udsættelse af varslede konflikter, og det er også en sammenkædning. Det er og har aldrig været brugt som en neutral mægling. Det har simpelt hen været brugt til at sikre, at det til enhver tid værende politiske flertal og den til enhver tid siddende regering fik indflydelse på tingene.

Jeg kan bare nævne den skitse, som kom frem i 1975. Det var forligsmanden, der udarbejdede denne, og den skulle bruges til et politisk indgreb. Jeg kan også erindre denne gang om arbejdsministerens styring af forligsmanden. Det sidste understreger også noget om, at forligsmanden i virkeligheden kun er en slags bugtalerdukke for regeringen og det politiske flertal. Det er det, der er situationen med forligsmandsloven, og ikke det, man prøver at stille op.

Så vil jeg sige, at vi endnu en gang i de debatter, vi har haft om arbejdsmarkedsforhold, ligesom har hørt hr. Ninn-Hansen understrege noget af essensen i det. Hr. Ninn-Hansen talte om, at vi bør beholde det gode system, vi har i dag, og at strejkeretten er en ret, en frihed, vi har. Ja, man kan næsten sige, at hr. Ninn-Hansen som regeringens ideolog på det arbejdsretlige område her har sagt, at strejkeretten er en

[Jørgen Jensen.]

kendsgerning, så længe vi herinde bestemmer, den skal kunne bruges, men ikke, når de, som har brug for den, vil bruge den. Det er disse forhold, der er baggrunden for, at arbejdsretten må fjernes, og at forligsmandsloven må fjernes, så længe man har et system, hvor man i øvrigt lader jungleloven råde i de kampe, som finder sted om fordelingen på arbejdspladserne.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Hr. Jørgen Jensen har stort set talt for sig selv, og det er jeg glad for. Andre har svaret ham, og det er jeg også glad for. Men hr. Jørgen Jensen kom til sidst med en bemærkning om, at forligsmanden var en slags bugtalerdukke, og det tror jeg nok vi skylder både den nuværende og tidligere forligsmænd at reagere over for.

Vi har i dette land – i øvrigt i bred overensstemmelse med arbejdsmarkedets parter – fundet forligsmænd af overordentlig høj menneskelig kvalitet, med en meget betydelig viden og med megen selvstændig handleevne, og det var efter min mening et utiltalende stød under bæltstedet til en ikke tilstedeværende, hr. Jørgen Jensen lod sig forlede til i sorgen over, at han har så lidt tilslutning til sine synspunkter.

Når jeg alligevel er her, vil jeg sige til hr. Honoré, at jeg ikke finder anledning til at opbygge et særligt udvalg for at drøfte erfaringer med en lovgivning, som vi til enhver tid kan drøfte i arbejdsmarkedsudvalget.

Jørgen Jensen (DKP):

Det, vi diskuterer her i dag, er forligsmandsloven, forlignsinstitutionen og -systemet, og for mig var forligsmanden ikke en bestemt person, men det drejer sig simpelt hen om den kendsgerning, at arbejdsministeren denne gang, som jeg også sagde, greb ind i forlignsinstitutionens arbejde, kaldte den til sig og sådan set gav den det diktat, som senere blev en skitse og derefter et mæglingforslag. Derfor er der ikke noget angreb på nogen ikke-tilstedeværende eller noget stød under bæltstedet. Det er selve systemet, som denne gang viste sig som det, det reelt var, nemlig regeringens mulighed for at gribe ind i overenskomstforhandlingerne.

Jeg ved godt, at vi tidligere har diskuteret det, og at arbejdsministeren har benægtet det,

men det er alligevel, i hvert fald som det var tidsterminmæssigt, en kendsgerning, at den skitse, der fremkom, fremkom efter et møde i arbejdsministeriet, hvor arbejdsministeriets økonomer havde været til stede. Ganske vist havde de vist ikke blandet sig i dette, men bare været der hele natten, men kendsgerningen er, at det var det, der skete.

Om dette med at tale for sig selv gælder, at det jo er noget, der sker i dette folketing, men det, der er kendsgerningen, er, at store dele, ja, 100.000 arbejdere, har formuleret dette krav om at få arbejdsretten væk og at få forligsmandsloven ændret eller helt fjernet, så derfor tager jeg ret fortrøstningsfuldt på bemærkningen om, at vi taler for os selv. Vi taler som repræsentanter for dem, der i arbejderklassen har set nødvendigheden af, at arbejderne bliver stillet friere i den kamp, der skal føres ude på arbejdspladserne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om øget adgang til deltidsbeskæftigelse [af Bertel Haarder m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 23. Fremsat 22/3 77).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning om øget adgang til deltidsbeskæftigelse angår ansatte på det private arbejdsmarked, og forslaget svarer overvejende til andet led af det forslag til folketingsbeslutning om samme emne, som venstre fremsatte i sidste folketingsamling.

Da det tidligere forslag blev indgående drøftet ved første behandling i november 1976,